

Täysistunto

Maanantai 15.12.2025 klo 12.00

6. Hallituksen esitys eduskunnalle yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 112/2025 vp

Valiokunnan mietintö StVM 28/2025 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.33 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitus esittää työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhdistämistä uudeksi yleistueksi sosiaaliturvan yksinkertaistamisen nimissä. Tämä esitys kuitenkin epäonnistuu tavoitteissaan. Se ei yksinkertaista sosiaaliturvaa, eikä se ole kestävä pohja sosiaaliturvan jatkokehittämiseksi. Päinvastoin se monimutkaistaa järjestelmää, heikentää turvan tasoa ja siirtää yhä useampia ihmisiä viimesijaisen toimeentulotuen varaan.

Yleistuen taso on yksinkertaisesti liian matala. Täysimääräinen tuki vastaa nykyistä peruspäivärahaa, jonka taso on jo valmiiksi riittämätön. Hallitus on lisäksi jäädyttänyt indeksit, poistanut lapsikorotukset ja suojaosat sekä leikannut muita etuuksia. Näiden yhteisvaikutus näkyy ihmisten arjessa konkreettisesti: rahat eivät riitä välttämättömiin menoihin. Erityisen raskaasti tämä osuu lapsiperheisiin.

Asiantuntijat ovat yksiselitteisesti todenneet, että juuri työttömyysturvaa saavat lapsiperheet ovat kärsineet eniten hallituksen leikkauksista. Hallitus perustelee uudistusta työllisyysvaikutuksilla, mutta esityksessään myönnetään, että vaikutukset jäävät vähäisiksi ja pitkälti laskennallisiksi. VATTin mukaan yleistuen saajissa on paljon pitkäaikaistyöttömiä, joiden ongelmat eivät ratkea etuuden heikentämisellä. Sen sijaan vaikutukset toimeentuloon ovat todellisia ja merkittäviä: tuhansien ihmisten tulot pienenevät keskimäärin yli tuhat euroa vuodessa.

Erityisen huolestuttavaa on se, miten esitys kohtelee lapsiperheitä, nuoria ja ikääntyneitä työttömiä. Lapsiperheköyhyys on jo nyt kasvussa, ja asiantuntija-arvioiden mukaan hallituksen politiikka uhkaa syventää sitä entisestään. Nuorten kohdalla 21 viikon odotusaika on käytännössä puhdas tulonmenetys, joka ei ohjaa koulutukseen vaan toimeentulotuella. Ikääntyneiden työttömien kohdalla tarveharkintainen yleistuki jää monelle työuran loppuvaiheen ainoaksi turvaksi tilanteessa, jossa ikäsyrrjintä työmarkkinoilla on edelleen todellisuutta.

Arvoisa herra puhemies! Sosiaaliturvan tehtävä ei ole rangaista eikä säästää ihmisten perusturvasta. Sen tehtävä on turvata toimeentulo, ehkäistä köyhyyttä ja tukea osallisuutta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

ja työllistymistä. Tässä esityksessä painopiste on väärä. Siksi esitän, että SDP:n, vihreiden ja vasemmistoliiton yhteisen vastalauseen 1 mukaisesti lakiesitykset hylätään sekä vastalauseen 1 sisältämät 21 lausumaehdotusta hyväksyttäisiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

16.36 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Suomalainen tukijärjestelmä on jo kauan ollut kankea ja monimutkainen. Käsittelemme tänään hallituksen esitystä yleistuen käyttöönotosta eli uudistusta, joka tuo työttömän perusturvan vihdoon tähän päivään. Esityksen ydin on selkeä: nykyiset peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdistetään yhdeksi yhtenäiseksi tueksi, yleistueksi. Tämä yksinkertaistaa, selkeyttää ja tekee järjestelmästä oikeudenmukaisemman. Kun järjestelmä on ymmärrettävä ja ennakoitavissa, siihen on helpompi luottaa. Tuo kansalaistemme luottamus on suomalaisen sosiaaliturvamme perusta.

Arvoisa puhemies! Uudistuksen tarkoituksena ei ole vain korvata vanhaa tukimuotoa uudella nimellä. Tavoite on parantaa työn vastaanottamisen kannustimia ja varmistaa, että työnteko on aina kannattavaa. Yleistuki rakentuu tarveharkinnan varaan. Tukea saa silloin, kun tukea todella tarvitsee. Samalla työn ja etuuden yhteensovittaminen selkeytyy ja byrokratia kevenee. Tämä on osa hallituksen pitkäaikaista linjaa. Ei ole kauaa siitä, kun oppositiosta huudeltiin, että hallitus ajaa ihmisiä työttömyyteen leikkauksillaan. Päinvastoin, nyt teemme juuri niin kuin alusta asti olemme puhuneet. Sanon sen vielä uudelleen, mikäli jollakin jäi kuulematta, eli salissa: tavoite on parantaa työn vastaanottamisen kannustimia ja varmistaa, että työnteko on aina kannattavaa.

Arvoisa puhemies! Olen sosiaali- ja terveystieteiden kanssa samaa mieltä siitä, että näin suuri muutos edellyttää tarkkaa seurantaa. Meidän tulee seurata yleistuen vaikutuksia kokonaisvaltaisesti niin toimeentuloon, etuuksien toimivuuteen kuin kannustavuuteen ja palveluiden saatavuuteen. Tämä on vastuullista ja välttämätöntä lainsäädäntötyötä, jossa varmistamme, että uudistus toimii käytännössä ja että se todella auttaa niitä ihmisiä, joille se on tarkoitettu. Tämä esitys on osa hallituksen laajempaa sosiaaliturvauudistusta, jonka tavoitteena on rakentaa yksi selkeä perusetuusmalli. Yleistuki on tämän mallin ensimmäinen iso askel. Se on askel kohti järjestelmää, joka on oikeudenmukainen, kannustava ja taloudellisesti kestävä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

16.39 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tosiaan hallitus tavoittelee sosiaaliturvan yksinkertaistamista yhdistämällä työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen uudeksi yleistueksi. No, minun mielestäni tämä hallituksen esitys on epäonnistunut, ja siksi, puhemies, kannatan edustaja Laine-Nousimaan esitystä siitä, että tämä esitys hylätään, ja kannatan myöskin näitä vastalauseen 1 mukaisia lausumaehdotuksia, joita on 21 kappaletta.

No joo, edustaja Hänninen tuossa käyttikin puheenvuoron ja totesi, että tässä ollaan menossa tällaiseen yhden hakemuksen malliin, ja hänen sanojensa mukaan — en valitettavasti ehtinyt ihan suoraan tuossa kirjoittaa ylös, mitä edustaja Hänninen sanoi, joten pahoittelut ja toivottavasti en niin kauheasti vääristele sanojanne — tässä on tarkoituksena tehdä tästä yksinkertaisempi ja reilumpi niin, että ihmiset sitten saavat tätä etuutta haettua tai joutain. [Juha Hänninen: Oikein kuultu!] — Oikein kuultu, toteaa edustaja Hänninen, hyvä. —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

Täytyy todeta, että olisin samaa mieltä siitä, jos tämä pitäisi paikkansa, mitä edustaja Hänninen totesi. Eli tämän yleistuen yhteydessä Kela on siirtymässä tällaiseen yhden hakemuksen malliin, ja mielestäni tämä on hyvä ja tärkeä ja kannatettava askel oikeaan suuntaan, koska olen samaa mieltä siitä, että meidän sosiaaliturvajärjestelmä on hakijalle monimutkainen ja sitä pitää yksinkertaistaa ja kehittää erityisesti sen hakijan näkökulmasta. Samalla myöskin Kelan tulisi kehittää omia järjestelmiänsä niin, että hakijalle annetaan hänen elämäntilanteeseensa sopiva etuusehdotus, jotta silloin sosiaaliturvaa tarvitsevat ihmiset ohjautuisivat oikean tuen piiriin ilman järjestelmän erityisosaamista eikä näitä väliinputoamisia tapahdu, mitä nyt tapahtuu. Kun me puhutaan sosiaaliturvasta, aina joku muistaa sanoa, että sosiaaliturvaan liittyy väärinkäytöksiä, mutta, puhemies, suurempi ongelma on sosiaaliturvan alikäyttö tämän järjestelmän monimutkaisuuden vuoksi. Mielestäni sosiaaliturvajärjestelmän ei pidä syrjäyttää ihmisiä, vaan mahdollistaa osallisuus, toimeentulo ja työllistymisen edellytykset.

Mitä tulee nyt tähän yhden hakemuksen malliin, niin kuten sanoin, tässä ollaan menossa oikeaan suuntaan, ja se on juuri näin, mutta samaan aikaan nyt kun hallitus tekee tämän yhden hakemuksen mallin, tässä leikataan ihmisten toimeentuloa jälleen kerran, ja sitä en missään nimessä voi kannattaa. Ei voi olla niin, että kun jotain hakemusprosessia yksinkertaistetaan, jotta ihmisten on helpompi sitä hakea, niin samaan aikaan sitä leikataan.

Suomen köyhyyden vastainen verkosto EAPN-Fin arvioi omassa asiantuntijalausunnossaan, että yleistuen valmistelussa vaikuttaa olevan taustalla oletuksia, jotka eivät vastaa todellisuutta köyhyyttä kokevien elämästä, sillä kyllä köyhyyttä kokevat ihmiset pyrkivät kohentamaan omaa taloudellista tilannettaan, mutta heidän joukossaan on henkilöitä, joiden toimintakyky sekä kyky hahmottaa palvelujärjestelmää on heikentynyt esimerkiksi sairauden, vammaisuuden, mielenterveyden haasteiden, ikääntymisen tai elämäntilanteiden kuormittavuuden vuoksi. Tällöin nämä yleistuen velvoitteet ja tiukennukset heikentävät entisestään ihmisten turvaa. Tämä verkosto huomauttaa myöskin asiantuntijalausunnossaan, etteivät köyhyyttä ja syrjäytymistä lisäävät toimet pitkällä aikavälillä tuota kestäviä säästöjä vaan lisäävät riskiä elämäntilanteiden kriisiytymisestä ja monimutkaistumisesta entisestään.

Puhemies! Haluan vielä todeta, että tämä yleistuki heikentää monien lapsiperheiden tilannetta, koska työmarkkinatuessa olleet lapsiperheisiin kohdistuneet tarveharkinnan kevennykset ovat poistuneet ja kotitalouksien, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, tulot pienenevät tässä uudistuksessa huomattavasti useammin kuin kasvavat. Valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan lapsiperheiden tulojen pienentyminen voi uhata lasten ja nuorten hyvinvointia. Tämä on taas yksi esitys, jolla edelleen heikennetään lapsiperheiden tilannetta.

Samoin tämä esitys vaikeuttaa nuorten tilannetta, ja käytännössä kaikkia Suomen nuorisojärjestöjä edustava Nuorisoala ry esittikin valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useita parannusehdotuksia yleistukiesitykseen. Nuorisoala ry toteaa, että tässä yleistuessa säilyisivät nuoriin kohdistuvat epäreilut ja epäloogiset ehdot, jotka ovat osatekijä siihen, että nuoret joutuvat muita ikäryhmiä useammin turvautumaan viimesijaiseen toimeentulotukeen. Vaikka nuorten erityisehtojen tavoitteet olisivatkin hyvät, niin niiden seuraus on lähinnä pitkittynyt toimeentulotuelle joutuminen. Olen tosi pahoillani siitä, että valiokunnassa ei kiinnitetty huomiota näihin hyviin esityksiin, joita sieltä Nuorisoala ry:ltä tuli, koska niillä oltaisiin voitu parantaa nuorten tilannetta tässäkin muutoksessa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

Joka tapauksessa katson, että vaikka tällä yleistuella on ihan hyvä tarkoitus tästä sosiaaliturvamallin yksinkertaistamisesta, en pidä tarkoituksenmukaisena sitä, että tässä tilanteessa leikataan ihmisten toimeentuloa, joten, puhemies, taisin jo kannattaa edustaja Laine-Nousimaan esitystä, mutta kannatan sitä vielä uudelleen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Selvä, kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

16.46 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Saimme muutama viikko sitten sosiaali- ja terveysvaliokunnassa valmiiksi mietinnön yleistuesta, joka korvaa työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen. Yleistuen on myös tarkoitus toimia pohjana sosiaaliturvajärjestelmän jatkokehittämiselle, jossa suunnataan kohti yhtä etuutta erilaisine osioineen. Tavoite järjestelmän selkeyttämisestä on tervetullut, sillä nykyinen järjestelmä on sekava erilaisine osioineen, eivätkä ihmiset välttämättä tiedä, mihin tukiin he ovat oikeutettuja.

Valitettavasti hallituksen esitys ei kuitenkaan vastaa näihin tavoitteisiin, ja se sisältää useita muitakin epäkohtia. Siksi jätimme valiokunnan mietintöön vastalauseen yhdessä vasemmistoliiton ja vihreiden kanssa.

Yhdessä asiassa hallituksen esitystä voi kuitenkin kehua. Yleistuessa vanhempien tuloa nostetaan reilusti, 2 500 euroon. Sitä ei ole korotettu yli 20 vuoteen, joten korotus on hyvin tärkeä.

Arvoisa puhemies! Viimeisten vuosien aikana Orpon hallitus on tehnyt useita heikennyksiä sosiaaliturvaan, mikä on heikentänyt monen tuensaajan ja perheen toimeentuloa. Yhä useampi on joutunut turvautumaan viimesijaiseen turvaan, toimeentulotukeen, jota hallitus nyt myös suunnittelee heikennettäväksi.

On huolestuttavaa, että yleistukeen siirtyminen voi pienentää aikaisemmin käytettävissä ollutta rahamäärää. Vaikka suurimmalla osalla etuuden määrä ei muutu, noin 12 200 kotitaloudella toimeentulon odotetaan vähentyvän. Iso osa heikennyksistä kohdistuu pariskuntiin tarveharkinnan muutoksista ja huoltovelvollisuudesta johtuen. Tuki pienentyy keskimäärin 1 166 euroa vuodessa. Noin sadan euron leikkaus kuukaudessa jo valmiiksi pieniin tuloihin on karua todellisuutta tuhansissa kotitalouksissa ensi vuonna.

Arvoisa puhemies! Nyt vaikuttaa siltä, että yleistukeen on poimittu kummankin aieman tuen niin sanotut heikoimmat osat. Yleistuesta poistetaan esimerkiksi työmarkkinatuessa olleet lapsiperheisiin kohdistuvat tarveharkinnan kevennykset. Kotitalouksien, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, tulot pienenevät uudistuksessa huomattavasti useammin kuin kasvavat. Hallituksen politiikka on sysännyt vielä useamman lapsen köyhyysrajan alapuolelle kuin vielä aluksi arvioitiin. Aiemmin arvioitiin hallituksen leikkauksen tekevän 11 000—13 000 köyhää lasta enemmän, mutta nyt arvio on tarkentunut ja yli tuplaantunut 31 000 lapseen.

Myös usea muu mittari kertoo siitä, miten lapsilla menee aiempaa huonommin. Esimerkiksi aineellista puutetta kokevien lasten määrä, eli heidän, joilla on merkittäviä puutteita perustarpeissa kotitalouden varattomuuden vuoksi, on kasvanut edellisestä tutkimuskerasta, ja kasvu on ollut muuta Eurooppaa nopeampaa. Vuodesta 2021 aineellista puutetta kokevien lasten määrä on lähes kolminkertaistunut 3,7 prosentista kymmeneen prosenttiin.

Lapsiköyhyyden kasvattaminen on raju arvovalinta, jolla on pitkiä seurauksia aikuisuuteen asti. Köyhien lasten määrää lisäämällä syömme tulevaisuuden kuormasta, sillä myös esimerkiksi syrjäytyminen maksaa yhteiskunnalle. Hallituksen olisi syytä selvittää näitä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

kustannuksia ja kauaskantoisimpia vaikutuksia pelkkien yhden hetken numeraalisten säästöjen lisänä.

Arvoisa puhemies! Nuorille yleistuen esityksessä on omat erityispiirteensä, jotka eivät ole positiivisia. Kaikille vailla tutkintoa oleville asetetaan viiden kuukauden odotusaika, jonka aikana yleistukea ei makseta. Tämä koskee myös nuoria, jotka ovat hakeneet koulutukseen mutta jotka eivät ole saaneet paikkaa. Nuoria siis rangaistaan siinäkin tilanteessa, jossa he ovat olleet aktiivisia ja yrittäneet päästä kouluttautumaan ja rakentamaan osaamista. Pitkä odotusaika ei enää vastaa tarkoitustaan vaan toimii turhana sanktiona nuorille ja lisää viranomaisten työtaakkaa tarpeettomasti. Odotusajan seurauksena moni nuori tippuu toimeentulotuella, joka on passivoivampi tuki ja joka ei tue nuorten omatoimisuutta.

Arvoisa puhemies! Ylipäätään tarveharkinta kasvaa yleistuessa aiempaan verrattuna. Aikaisemmin peruspäivärahan saajilla ei ollut tarveharkintaa, mutta nyt yleistukeen siirryttäessä tarveharkinta laajenee koskemaan myös heitä. Samalla tarveharkintaa laajentavat yhden tulorajan käyttö, yhtenäinen vähenemisaste ja 55 vuoden ikärajan poistaminen. 55 vuotta täyttäneiden erityissääntelyn poistaminen on valitettavaa, sillä moni yli 55-vuotias ei kovasta yrityksestä huolimatta löydä töitä ennen eläkkeelle pääsyä. Suomessa esiintyy muita Pohjoismaita enemmän ikäsyrrjintää, joka vaikuttaa töiden löytymiseen tässä ikäluokassa. Erityissääntely on lisätty lakiin, ja se on pysynyt siellä hyvästä syystä. Vasta sen jälkeen, kun ikäsyrrjintä olisi Suomessa historiaa, erityissääntelyä voitaisiin harkita poistettavaksi.

Jos hallitus haluaisi todellisuudessa tukea työuraansa pitkään tehneiden työllisyyttä, se etsisi keinoja puuttua ikäsyrrjintään. Yli 55-vuotiailla on hienoa elämäkokemusta ja uraa takana, mitä pitäisi osata hyödyntää nykyistä enemmän. Pitkä kokemus pitäisi nähdä vahvuutena, ei heikkoutena, ja tämän näkeminen vaatii myös vanhentuneisiin asenteisiin puuttumista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

16.53 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme istunnossa nyt yleistukea, jota käsitelimme myös tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Tavoitteenahan on toteuttaa perusturvan uudistus, joka parantaa työnteon kannattavuutta, sujuvoittaa sosiaaliturvaa ja yksinkertaistaa etuuksia sosiaaliturvakomitean välimietinnön tekemät suositukset ja selvitykset huomioiden.

Uudistuksen tavoitteenahan on aikaansaada yksi yleistuki sisältäen perusosan elämiin, asumisosan asumiseen ja harkinnanvaraisen osan viimesijaiseksi turvaksi. Yhteen perusturvaetuuteen siirrytään vaiheittain tukien määräytymisperusteita yhdistämällä.

Eliikkä tämän tarkoitus on yksinkertaistaa, selkeyttää tätä tukea. Silloin kun tukea tarvitaan, niin silloin tietysti ihmisiä tuetaan. Se on tärkeää. Tämä on paljon selkeämpi ratkaisu ja yhdenmukainen. Tämmöinen yhden hakemuksen taktiikka kuulostaakin kyllä aika selkeälle. Tästä uudistuksesta eteenpäin vain mennään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Merinen, olkaa hyvä.

16.54 Ville Merinen sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Hallitus yhdistäisi peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yleistueksi, mutta vastalauseen mukaan malli ei yksinkertaista järjestelmää eikä turvaa riittävää toimeentuloa vaan jatkaa ja syventää jo tehtyjen leikkausten vai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

kutuksia erityisesti työttömille lapsiperheille. Täysimääräinen yleistuki olisi noin 800 euroa kuukaudessa, taso jäädytetty 24—27 ilman indeksikorotuksia, eikä se THL:n arvion mukaan riitä kattamaan välttämättömiä menoja useimmissa perusturvaa saavissa kotitalouksissa.

Arviolta noin 10 000 henkilön tulot pienenevät yleistuen myötä, ja heikennykset kasvavat etenkin lapsiperheisiin ja pariskuntiin tarveharkinnan kiristysten vuoksi. Ja toimeentulon tarve kasvaa. Työllisyysvaikutusten arvioidaan jäävän hyvin pieniksi, vaikka yleistuen tiukennuksia perustellaan työllisyyden vahvistamisella. 21 viikon odotusaika ilman tutkintoa ja kahteen kertaan määräytyvä omavastuu aika nähdään epäoikeudenmukaisina erityisesti nuorille ja työttömyyskassojen jäsenille.

Asiantuntijat THL, MLL ynnä muut varoittavat, että köyhyys ja lapsiköyhyys kasvavat jo aiempien leikkausten vuoksi ja yleistuki pahentaa kehitystä. Tuhansia lapsia arvioidaan putoavan pienituloisuusrajan alle. Nuorten, ikääntyneiden, opiskelijoiden ja omaishoitajien asema heikkenee, kun tarveharkinta kiristyy ja ikä- ja elämäntilannepoikkeuksia puretaan. Positiivisena mainintana pidetään Kelan yhden hakemuksen mallia ja osittaisen tuen tulorajan noston tavoitetta, mutta kokonaisuus rakentuu liikaa säästöjen eikä riittävän turvan ja osallisuuden varaan.

Vastalauseemme esittää lakipaketin hylkäämistä ja 21:tä lausumaa, jotka korostavat köyhyyden ja lapsiköyhyyden seurantaa, etuustasojen riittävyyttä ja indeksikorotuksia, tarveharkinnan kohtuullisuutta, asiakaslähtöistä yksinkertaistamista sekä työn ja sosiaaliturvan joustavaa yhteensovittamista. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, poissa. Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.57 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Sosiaaliturvajärjestelmää on yksinkertaistettava ja rakennettava yhtenäistä perusturvaa, mikä on lähtökohtaisesti hyvä tavoite. Nyt kuitenkin Orpon hallituksen peruslinjana on ollut, että yhtenäistetään perusturva mutta pienimmän yhteisen nimittäjän mukaan, eli suojaosat, lapsikorotukset ja korotusosat on poistettu. Nyt yhdistetään vain peruspäiväraha ja työmarkkinatuki. Ja mitä tapahtuu, kun peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhdistetään? Peruspäivärahassa ei ole ollut tarveharkintaa aiemmin, työmarkkinatuessa on. Eli peruspäivärahan saajille tulee tarveharkinta tämän myötä. Ja minkälaisesta tasosta nyt sitten puhutaan? Peruspäiväraha ja työmarkkinatuki ovat olleet lähtökohtaisesti 37,21 euroa päivässä, noin 800 euroa kuussa. Se on vuositasolla pikasen vajaa 10 000 euroa miinus verot. Tämä yllättää monet, mutta aika ison osan vie myöskin verotus tästä näin, noin 1 500 euroa, kun lasketaan keskimääräisellä kunnallisverotasolla yksinäisen ihmisen osalta. Eli siitä viedään tosi paljon myöskin veroilla pois. Aika pienellä tulotasolla joudutaan elämään.

Arvoisa puhemies! Tässä on myöskin se tilanne, että tässä tehdään uusi periaate. Peruspäivärahaa on rahoitettu aikaisemmin myöskin yritysten ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuilla. Nyt kun tässä yhdistetään peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yleistueksi, niin nyt sitä yleistukeakin aletaan maksamaan sitten työttömyysvakuutusmaksuilla, mikä on aika uusi, iso periaate sitten, kun katsotaan jatkossa tämän tilanteen osalta. Eli se avaa nyt semmoisen portin, jota siellä aikaisemmin ei ole ollut.

Tässä on ongelmia, jotka liittyvät lapsiperheisiin. Lapsiperheissä tämä toteutetaan niin, että peruspäivärahassa nyt olevat tarveharkinnan poikkeussäännöt poistetaan, ja tämä koh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

distuu erityisesti lapsiperheisiin ja iäkkäisiin työttömiin. Esityksen mukaan 55 vuotta täytäneiden aiempi oikeus tarveharkitsemattomaan työmarkkinatukeen poistuu. Eli tarveharkinnan tuleminen tänne merkitsee käytännössä sitä, että 55 vuotta täyttävät joutuvat jatkossa saman tarveharkinnan piiriin kuin muutkin työnhakijat. Edustaja Berg hyvin avasi äskeisessä puheenvuorossaan, mistä on kysymys. Tämä tarkoittaa sitä, että puolison tulot ja muut kotitalouden resurssit pääomatuloineen voivat estää tuen saamisen ja pienentää sitä olennaisesti jatkossa. Lapsiperheet ja sitten yli 55-vuotiaat tässä tulevat kärsimään näiden poikkeussääntöjen osalta. Se on myöskin tämän yhdistämisen huono puoli.

Sitten, arvoisa puhemies, kun sanotaan, että hallinnon taakka keventyy, niin tässä näyttää siltä, että esityksessä lisätään sosiaaliturvan tarveharkintaa, mikä ei ole yksinkertaista eikä selkeyttä sosiaaliturvaa vaan tekee siitä byrokraattisemman ja vaikeammin ennakoitavan. Eli tarveharkinta tuo myös tällaisia, ja se levennetään kaiken kaikkiaan laveammalle alueelle. Tuloselvitykset ja opintojen ja vanhempien tulojen selvittelyt lisäävät etuuden monimutkaisuutta ja hallinnollista työtä. Odotusajan asettaminen ammatillisen koulutuksen puuttuessa lisää tarpeetonta byrokratiaa ilman todennettua vaikutusta koulutukseen hakeutumiseen — eli tämä 21 viikon odotusaika.

Eli tässä on hyvä tavoite, tehdä pienimmän nimittäjän pohjalta, ja sitten siinä ovat selkeitä kärsiviä ryhmiä lapsiperheet ja yli 55-vuotiaat. Sen vuoksi emme kannata tätä esitystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.01 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallitus tavoittelee sosiaaliturvan yksinkertaistamista yhdistämällä työttömyysturvan, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen uudeksi yleistueksi. Hallituksen esitys on epäonnistunut. Täysimääräinen yleistuki olisi ansiopäivärahan perusosan suuruinen. Voimassa olevan työttömyysturvalain perusteella tasoon tehdään kansaneläkeindeksin mukainen tarkistus, mutta hallitus on jäädyttänyt työttömyysturvaetuuksien tason vuosille 2024—2027, eli indeksitarkistuksia ei tehdä. Hallitus on lisäksi leikannut työttömyysturvasta lapsiperheiden toimeentuloa työttömyyden kohdatessa turvaavat lapsikorotukset sekä aktiivisuuteen kannustavat korotusosat ja vähäiseenkin osa-aikaiseen ja keikkatyöhön kannustavat suojaosat. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa useat lausunnonantajat ovat kritisoineet esitetyn yleistuen matalaa tasoa.

Hallitus on perustellut useita aiempia työttömyysturvaleikkauksiaan työllisyysvaikutuksilla, jotka ovat kuitenkin jääneet korkeintaan laskennallisiksi. Yleistukiesityksen mukaan muutoksilla arvioidaan olevan mittaluokaltaan vähäisiä vaikutuksia työllisyyteen. Kokonaisuutena ehdotettujen muutosten arvioidaan vahvistavan rakenteellista työllisyyttä noin muutamalla sadalla henkilötyövuodella. Todennäköisesti tämäkin muutos jää vain laskennalliseksi ilman muita toimia, sillä esimerkiksi Valtion taloudellinen tutkimuskeskus toteaa lausunnossaan, että yleistuen saajien joukossa on paljon pitkäaikaistyöttömiä, joiden työllistymisen ongelmat ovat moninaisia ja kannustinongelmat toissijaisia. Esitys vaikuttaa merkittävästi työttömyysturvaa saavien ihmisten toimeentuloon.

Erittäin surullista on myös se, että yleistukeen asetetaan 21 viikon odotusaika, mikäli hakijalla ei ole peruskoulun tai lukion jälkeistä tutkintoon johtavaa, ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta. Odotusajan tarkoituksena on ollut ohjata nuoria koulutuksen piiriin, mikä on aikanaan ollut järkevää. Kuitenkin nuorilla on nykyisin koulutukseen hakuvelvol-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

lisuus työttömyysturvan ehtona jo olemassa, joten odotusaika ei enää vastaa tarkoitustaan vaan on pelkkä tulonmenetys työttömäksi jäävälle henkilölle.

Yleistuki heikentää monien lapsiperheiden tilannetta, koska työmarkkinatuessa olleisiin lapsiperheisiin kohdistuneet tarveharkinnan kevennykset poistuvat. Kotitalouksien, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia, tulot pienenevät uudistuksessa huomattavasti useammin kuin kasvavat. Valiokunnan saamien asiantuntija-arvioiden mukaan lapsiperheiden tulojen pienentyminen voi uhata lasten ja nuorten hyvinvointia. Siksi muutosten vaikutuksia olisi pitänyt arvioida lapsivaikutusten näkökulmasta perusteellisesti.

Arvon herra puhemies! Tämänkin vuoksi tätä lakiesitystä ei tulisi hyväksyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.04 Juha Hänninen kok: olkaa hyvä. Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vastaan, kun kuulin tuossa nimeni mainittavan.

Täällä tietysti kerrotaan jo etukäteen, että tämä on epäonnistunut asia, eli täällä selvästi on siellä toisella reunalla asiantuntijoita, jotka ovat perillä aiheesta enemmän kuin minä, mutta edelleenkin olen sitä mieltä, että tämä uudistus selkeästi helpottaa tätä monimutkaista järjestelmää. Täällä kuultiin jo, että myös siellä vasemmalla puolella oltiin sitä mieltä, että tämä meidän sotejärjestelmämme on hyvin monimutkainen ja näin, mutta nyt sen käyttö helpottuu ja ollaan menossa oikeaan suuntaan. Uudistus parantaa työnteon kannustimia ja vahvistaa työllistymisen edellytyksiä ja kohtelee ihmisiä tasapuolisesti. Järjestelmä tukee työllistymistä ilman, että byrokratia uuvuttaa kansalaiset.

Olen sotevaliokunnan kanssa samaa mieltä siitä, että näin suuri muutos edellyttää tarkkaa seuranta. Eihän seuranta tehdä ihan vain sen takia, että katsellaan, että näin se menee, vaan siihen pitää myös puuttua — on täysin selkeä asia, että se tulee tähän seurantaan sitten perään. Eli jos todetaan, että tämä on täysin epäonnistunut, niin seurannan tehtävä on kyllä puuttua siihen asiaan. Tuen vaikutuksia tulee huolella seurata kokonaisvaltaisesti, ja näin varmistamme, että uudistus toimii käytännössä ja että se todella auttaa niitä ihmisiä, joille se on tarkoitettu. Nyt rakennetaan yksi selkeä perusetuusmalli, ja sitä seurataan huolellisesti. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

17.06 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Näitä työnteon kannustimia täytyy tässä vähän arvioida sen vuoksi, että meillä on nytten työttömiä yli 300 000 ja avoimia työpaikkoja taitaa olla 30 000:n luokkaa. Tänä on arvioitu, kuinka moni niistä on oikeasti avoimia työpaikkoja tuolla mol.fi:in puolella, mutta meillä on nytten se ongelma, että meillä ei ole niitä työpaikkoja, mihin näitä ihmisiä kannustetaan. Eli vaikka kuinka laskettaisiin tasoa alaspäin, niin niitä työpaikkoja ei sinne synny. Tämä kannustaminen ei auta, vaan tämä romuttaa niitten ihmisten toimeentuloa koko ajan huonompaan suuntaan, ja se on tässä se ongelma.

Sinänsä minä luulen, että se sosiaaliturvan kehittäminen tähän mallin suuntaan on ollut aika lailla yli puoluerajojen yhteinen näkemys, että näin mennään, mutta siinä, mitkä ovat ne polut siitä, millä lailla sitä tehdään, varmasti näkemyseroja on. Mutta kun tässä korostetaan niin kovasti tätä kannustamista, niin täytyy muistaa tämä reaalitytulos nyt tällä hetkellä, reaalitytulos: vaikka kellekään ei maksettaisi mitään turvaa, niin ei se työpaikka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

sieltä synny. Ihmisten pitää eläkin. Hyvänä aikana tällä kannusteella on isompi merkitys kuin näin huonolla aikana. Tarjontaa on nyt todella paljon työmarkkinoilla. Ihmisiä on työttömänä niin paljon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

17.08 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa herra puhemies! Täytyy todeta vielä edustaja Hänniselle, että tosiaan sanoin, että kannatan myöskin tätä yhden hakemuksen malliin menemistä. Ollessani viime kaudella sosiaaliturvasta vastaavana ministerinä perustettiin tämä sosiaaliturvaa pohtiva komitea, joka myöskin on kannattanut tätä yhden hakemuksen mallia, jota kohti on ehdottomasti mentävä, sillä niin kuin tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa totesin, meillä on tämä sosiaaliturvan alikäyttö suurempi ongelma kuin se, että ihmiset väärinkäyttäsivät sosiaaliturvaa.

Mutta minä en itse voi ymmärtää sitä, että kun tehdään tällainen ihan hyvä askel oikeaan suuntaan, eli mennään kohti tätä yhtä hakemusmallia, niin samalla sitten kuitenkin leikataan sitä sosiaaliturvan etuutta, tässä tapauksessa tätä työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen yhdistelmää, jota yleistueksi kutsutaan. En voi kannattaa sitä tällaisessa tilanteessa, kun tuntuu siltä, että tämän hallituksen yksi tärkeimmistä, isoimmista asioista on se, että leikataan ihmisten sosiaaliturvaa. Ja niin kuin totesin, me kuultiin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa useitakin asiantuntijoita tähän asiaan liittyen, ja erityisesti lapsiperheet ja nuoret ovat nyt sitten tämän hallituksen lakiesityksen osalta näitä kärsijöitä.

Mitä sitten tulee tähän työn vastaanottamiseen, josta edustaja mainitsi, että työn vastaanottaminen on kannattavampaa tämän esityksen myötä, niin minä haluan muistuttaa, että tämä hallitus on poistanut kaikista mahdollisista sosiaaliturvaetuuksista jo nämä suojaosat, joilla nimenomaan näiden lyhyiden ja keikkaluontoisten työsuoritusten vastaanottaminen olisi kaikille kannattavaa. Ja kun tässä maassa, niin kuin edustaja Lyly edellisessä puheenvuorossaan hyvin kuvasi, on erittäin vakava työttömyyskriisi ja tuntuu siltä, että ei ole tarjolla kokoaikatyötä eikä vakituksia työsuhteita, niin silloin olisi tärkeätä, että ihmiset voisivat ottaa myös näitä pätkiä vastaan.

Mutta täytyy myös todeta, puhemies, että kyllähän varmasti tässä on aika monelle käynyt selväksi, että Suomessa on erittäin paljon aloja, joissa on todella matalat palkat, jolloin se työn vastaanottaminen ei ole kannattavaa. Sosiaaliturvaa varmasti voidaan leikata loputtomasti sillä perusteella, että työn vastaanottamisen pitää olla kannattavaa, mutta meidän pitää pitää huolta heikommassa asemassa olevista ihmisistä, jotka syystä tai toisesta eivät ole kokoaikaisesti tai lainkaan työmarkkinoiden käytettävissä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.11 Juha Hänninen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Ihan näytti, että minä saan vetää yhteen, mutta näyttää, että siellä edustaja Suhonen kerkesi vielä varata hyvän puheenvuoron. — Ajattelin korostaa niitä asioita, mistä me ollaan yhtä mieltä tässä asiassa. Eli edustaja Pekosen kanssa ollaan yhtä mieltä, että tämä yhden hakemuksen malli on hyvä malli. Toinen asia, mistä olimme vahvasti myös yhtä mieltä, on se, että sosiaaliturvaa tulee kehittää. Ja ehkä kolmaskin asia on se, että heitä ihmisiä, sanotaan vaikka, onko vähäosainen huono sana, joilla ei ole töitä ja on sairauksia ja on monenlaista ikävää perheessä, pitää pys-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2025 vp

tyä auttamaan. Eli kolme asiaa löysin puheenvuoroistanne, joista olemme täysin yhtä mieltä, ja uskon, että tällä voidaan mennä hyvin eteenpäin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.12 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Otan myös itse vielä lyhyesti kantaa tähän keskusteluun siltä osin, kun tässä edustaja Pekonen erinomaisesti toi esiin sitä työn kannattavuutta ja sitä, minkälaisia päätöksiä tämä hallitus on tehnyt: Kannattaa nyt muistaa meidän kaikkien se, että kun tämä suojaosan poisto toteutettiin, niin yksi keskeisimpiä perusteluja hallituspuolueiden kansanedustajilla oli se, että tällä suojaosan poistolla kannustettiin henkilöitä siirtymään osa-aikatyöstä kokoaikatyöhön. Tämähän oli suorastaan pöyristyttävä peruste, koska me kaikki tiedostimme kyllä sen haasteen, että osa-aikatyötä tekeviä on tässä maassa yli satatuhatta henkilöä, jotka haluaisivat tehdä kokoaikatyötä, mutta kun sitä kokoaikatyötä ei vain ole. Tämä kannustavuus oli kyllä erikoinen, ja se tavallaan siltä osin sopii myös tähän keskusteluun, kun me puhutaan siitä työnteon kannattavuudesta. Tämän halusin vielä tässä muistuttaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

17.13 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Me ollaan edustaja Suhosen kanssa jo kerran tässä taannoisina viikkoina tästä asiasta väiteltä, ja se on ihan totta, että yksi peruste oli tämä kokoaikatyön lisääntyminen, mutta haluan muistuttaa, että yksi vastargumentti oli se, että osa-aikatyön tekeminen romahtaa, ja sitä ei onneksi tapahtunut. Sitteen toinen, mitä kuulee täällä toistuvasti, on se, että me ollaan tehty jollakin lailla osa-aikatyön tekemisen kannattamattomaksi. Sehän ei pidä paikkaansa, eli edelleenkin jokaisesta eurosta jää enemmän käteen, kun niitä tukia vähennetään. Niin että ei se työnteke kannattamatonta missään tilanteessa ole. Tätä haluan vain korostaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

17.13 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa herra puhemies! Edustaja Väyrysellä varsin hyviä huomioita. Haluan myös itse vielä tähän jatkaa, että kuten aikaisemminkin olemme tästä debatoineet, niin kun toteatte sen, että tämä osa-aikatyön tekeminen ei ole ikään kuin romahtanut, niin tässähän tietysti aikajana on vielä aika ohkainen, ja kuten aiemminkin totesimme, ja itse asiassa koin, että olimme jopa samaa mieltä siitä vaikutusten arvioinnista, mitä tapahtuu tämän suojaosan poiston osalta osa-aikatyön teon määrälle — ehkä ymmärsin sitten väärin, mutta oletin, että me olimme samaa mieltä siitä — niin vaikutuksia voi olla vielä nähtävissä enemmän sen osalta. Toteatte nyt, että ei ole romahtanut, mutta siinä voi olla, että jotakin tulee tapahtumaan, koska kyllähän se on myös niin, että näitten työttömyysturvaleikkausten kautta ihminen tarttuu ikään kuin hukkuva siihen oljenkorteen, kaikkeen mahdolliseen pieneen työhön, rippeeseenkin, mitä on olemassa, koska kaikki elintaso ja tulotaso on leikkausten myötä pienentynyt.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.